

animi probati convertuntur amphiteatra in Paradisum; craticulae, & sartagines in mollissimam plumam, flammamarum globi in gratissimos flores, liquefactum plumbum in balsamorum unguenta; flagellarum, virgarumque, & unguicularum solatium in piniculis delicatissimus. Ipsa quoque mors pro Christo suscepta, omni gaudio, omniue iucunditate, & diverso pretiosissimo lapide pretiosior anteponitur. Hae sicut namque delicia animarum sanctorum, pro aeternis gaudiis adquirendis ubi se Ecclesia deliciis resoluta, amplexu dilecti Christi conseruari letatur, ut digna sit pro factore suo atrocitatem perpeti tormentorum. Quid dici potuit elegantius, & opportunius? Sauciati Martyres sunt divino amoris philtro, pro vulneris levamento cruciamenta quævis, & nec non subire experti ad Crucifixi exemplum, & similitudinem: voti sui tunc compotes facti, cum martyrum perferunt audacter, & constanter devorant, animo semper alaci, atque integro. Quid mirum, si tunc vel maximè frui illis conceditur dulcissimi Sponsi deliciis, amanterque suscipiantur in dilecti Jesu sinu, in quo veluti in molli lectulo, recumbunt; & una & altera crucifixi manus benevolè ad amplexum adhibent?

Cap. 205. 879 Sed aliter exponi possunt illa Sponsæ verba; Fulcite me floribus, stipate me malis. Ut autem meam proponam cogitationem à textu non alienam, neque à rerum natura, horum verborum translationes præmitto. Hebraicè pro floribus est *assis*, & in numero singulari *assis*, pro quo Sanct. Hieronym. 2. Reg. 6. 19. & 1. Paral. 16. 3. verit, *similam frixam oleo*: est autem *simila* medulla farinæ triticeæ, nos dicimus *la flor de la farina*: flos farinæ: ex qua scribilia siebat placenta genus; sic appellata (ut ait Turnebus lib. 23. 10.) quod, qui eam finit, tanquam scribit; aut quod notis quibusdam signata, & quasi scripta videtur. Significat *assis* lagenas, phialas, scyphos, vasa vino plena: nec non *vinacia* uvarum. Osee 3. 1. LXX. pro floribus habent unguentis, pigmentis. Itaque reddunt: *confirmate me unguenit*. Munsterus autem, fulcite me cum racemis; vel etiam alio modo, *simila mundâ*. R. Salomon, fulcite me lagenis, cadi viñaceis, & modis similæ purissime. Potest etiam verti, fulcite me placentis, scribiliis, similis frixis oleo. Hispana translatio, sustentadme con frascos del vino. Juxta hæc, dici posse videtur; Sponsam ab Sponso vulneratam amatorio philtro optare nūmopere vicem rependere: ac propterea ad fascinacionem sibi jubet necessaria afferri; farinæ, moleque, & cordalis philtrum parari cupit, & petit; ad id enim farina pura, & mola deserriebat, ut infra attingam. Quia tamen unguenit, oleoque molam liniebant, vel confiebant, in signum quod amatus, & beneficiandus esset deliniendus amasæ dilectione, idcirco petiit unguenta, seu vasa unguentaria. Quia vero mala inter amatoria erant, sibi afferri jubet, ut succum exprimat, vel partes malorum admisceat molæ, ut etiam vim unguentatum, odoriferum, & generosum.

880 Elaboratum tandem amoris philtrum ab Sponsa est; illo dein Christi cor affectum ita vehementer, ut Sponsam in suis Martyribus fecerit Dominicæ Passionis, & mortis consortem, dextram manum ad amplexum

adhibens, sinistrâ caput ejus sustinens, eo sensu, quo suprà explicuimus ad Martyrium spectante. Hoc sanè nihil aliud esse videtur, nisi Christi cor eripere, vincere, vulnerare, inflammare, liquefacere magnâ amoris potentia. Quod ipse fateri non veretur Cantic. 4. Can. 4. 9.

Fatetur
Sponsus vul-
neratum se
amoris philtro.

libeb (ut videre est in Complu. Dictiona.) liquefacere. Unde Complutenses vertunt verba, quæ tractamus, *liquefieri fecisti cor meū*. Alii linguae Hebraicæ perfici; *fascinasti cor meum*. Potest itaque verti, juxta præfatas verbi *libeb* significations: *Sorbitiunculas mibi fecisti, placentas, molam, lagana, pastillos cordis figuram habentes, cordialia*. Et (nisi me fallo) elegans allusio ad morē antiquum pertrahendi in aliquam amorem: amasæ enim ex puriore farina molam conficiebant, placentas, & lagana, ex qua cor dilecti efformatum igne adolebant, & sic urendum amore suo cor dilecti preocabant: ut docet Theocritus in Eydill. 2. & observat nostrar. Del Rio lib. 3. de Magia part. 1. quæst. 3. sect. 2. expendens illud Baruc, cap. 6. 42. maleficū amatorii concrationis: *Mulieres autem circumdatæ funibus succedentes ossa olivarum*. Græcè est, *pityron*: quod significat edulium, ut ait Athenæus lib. 2. convivit Sophist. & Varro lib. 6. de ling. Lat. *Epityrum vocabulū est cibi, quo frequentius Sicilia, quam Italia, usa*. Fiebat ex confractis olivis, addito oleo, aceto, coriandro, cumino, fæniculo, ruta, mentha; ut observat Matthias Martinus in suo Lexicone ad illam vocem. Et forsitan quia durati panes erant, dicuntur *ossa olivarū*: osseum enim sole in Scriptura appellari quidquid durum est: ut sic illæ mulieres quereretur de duritate ac rigore hospitum, quod illarū nulla miseraio tangebat: & adolescentes osseum illud edulium, & in cinere redigentes, significant, eodem pacto liquanda, & conterenda dilectorum corda. Unde Theocritus in sua Pharmaceutria fæminam introducit veneficā, quæ ad insanum amorem accendere conatur absentē: ad quem usum, quia aliquid ad dementandos homines potissimum, *pityra*, id est, *olla olivarum*, seu nucleos accedit: *sacrificabo ossa olivarum*: Scholastæ exposuit: *accendā igne*. Quasi olivarum ossibus vis aliqua sit amatoria, & magia, ut philtrum ex illis fiat, ad mutandos animos, & corda alicienda. Et quia mola ad id ipsum, five placentæ assumebant, ait Theocritus: *Mola quidem in igne consumetur, sea asperge Thebysti infelix, &c. sparge simul, & haec dicas. Delphidis ossa sparge*. Videlicet Expositores ad caput 6. Baruch v. 42. & ad illud Virgilii Eclogæ 8.

Virg. Fer cineres Amarilli foras, rivoque fluenter Transque caput jace.
Hæc dicta sint pro loci Cantorum explicatione, & translationum concordi varie. ate: ubi Christus ostendit, se Martyrum amore, quasi philtro amatorio affectum, ut Martyres Christi ipsius dilectione.

883 Existimalem, verba illa ad Christum, & amore, & clavorum ac lanceæ ferro vulneratum, esse referenda. Unde Bernardus Ser. de vite, vel quisquis alias apud eum autor, premens præfactum Sponsi affatum, ait: *Bis positum est, vulnerasti: utriusque vulneris ipsa Sponsa causa est: ac si diceret; quia zelo amoris tui vulnerasti me, lancea quoque militis vulneratus sum. Quis enim cor suum palo vulnerari permetteret, nisi prius amoris vulnus perceperet?* Hinc illa apud Zachariam c. 13. 6. interrogatio: *Quid sunt plague istæ in medio manuum tuarum?* Et dicet (Christus) *bis plagiatus sum in domo eorum, qui diligebant me. Syrus, & Arabicus Antiochenus vertunt: Ha sunt plague, quibus plagiatus sum inter amicos meos. Arabicus Alexandrinus, evenierunt*

philtro in
Cuc vobis
naturam &
matoria.

michi de domo dilecti mei. Ostendit Christus, se philtro non hostili, & ex odio nato, sed philtro charitatis plagatum, & outum amore liquefcentem: non enim tam Judæi (qui hostiliter in hac divinam imaginem, corpus sci- licet defaverunt) quam divinus amor vices agens Ecclesiae, illum vulnerarum; ut sic ille Martyrum suorum corda, & corpora transverberaret, emolliret, liquefaret, & in cineres redigeret suo illo amoris incendio, & sagittis è Crucis arcu emissis; & Martyres plegas plagiis, dura duris, mortem morti, amorem amorti reperirent, ut re ipsa rependerunt. Lege Hungonem Victor. lib. de laude Charitatis.

CAP. XX.

Divinus Amor gloriissime triumphat, & imperat in Martyrum animis, & corporibus.

884 **P** Ro hoc divini Amoris triumpho, & imperio peropportunitus est locus Canticor. 3. 9. Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis Libani: columnas ejus fecit argenteas, reclinatorium aureum, ahsensum purpureum: media charitate constravit propter filias Jerusalæ. Hic multa multi horum verborum Narratores, quæ longum est referre. Illud iam cum politioribus debet præponi, sermonem videlicet esse litterarium de Ecclesia Christiana cum intuitu ad triumphale geslamen, lecticam magnificentissimam, seu currum pompticum pacifici Regis. Vide Pinedam nostrum lib. 5. de reb. Salomon, cap. 9. §. 5. Existimo, celebrari his verbis triumphum præfertum, & imperium divini Amoris extimum in Martyrum animis gloriis insidentis, ut disterè tradunt Philo Carpa. Justus Orgel. & Beda ibi. Nysenus vero Homil. 7. in Cantica satis innuit, cum doceat, hoc ferculo designari animam sub figura lecticæ, materia & opere præstantissimæ, utpote quæ jam non sibi vivat, sed deferat intra se per amoris affectum viventem Sponsum, juxta illud Pauli ad Galatas 2. 20. *Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus.* Rem igitur totam ad Martyres referamus signatum.

Can. 3. 9.

Martyres in
per ferculæ
pompæ.

885 Ferculum fecit sibi Rex Salomon: Eo ferculi nomine gaudent prefertim Martyres, ut in quibus Dei amor glorificatur, & illustres peragat triphos. Ferculum Hebraicè est apiron à verbo *parah*, id est, crescere, multiplicare, fructificare: vel à *paar*, quod cum illo confertur, & significat glorificare, gloriari, decorare, ornare. Existimasse, apiron esse nomen compositum ex *ion* & *apir*: est autem *ion coluba*, *apir* vero multiplicare. Quare totum nomen significabit multiplicacionem columbae. Et est nomen jure merito impostum curru pompticum, id est Martyribus, in quibus amor divinus columba nomine significatus (ut infra probabo) eò spectat, ut per triumphos de suis Martyribus reportatos multiplicet Ecclesiæ fideles, quomodo S. August. obseruat Præfatione ad Ps. 40. *Occisi sunt Martyres; ad multiplicandam Ecclesiam valuit sanctus sanguis effusus, multiplicati sunt magis, magisque Christiani.* Si vero apiron deducas à verbo illo *paar*: erit currus gloriæ, decoratus, ornatus. Quod etiam significatur Latina voce *ferculum*, id est, gestamen

Per Marti-
res multipli-
cati fideles.
S. August.

*In Martyrii
bus Deus
glorificatus.*

*1. Cor. 6.
20.*

*Ad Gal. 6.
17.*

S. Chrys.

*Cant. 3. 9.
Ligna Li-
bani Mart-
res fortissi-
mi.*

*Orgeli.
S. Beda.*

Can. 8. 9.

Luc. Ab.

*Can. 1. 16.
LXX.*

*Ecclesia tra-
bes roburi-
fus, & non pavet, ne supereretur, aut vinca-
tur, uti obseruat Pagninus. Ad Ecclesiæ*

*Christiane trabes roboris, & fortitudinis
eximiae verba transfert Cbaldaica versio,
sic : Pulchrior est domus sanctuarii, quæ adi-
ficanda est in diebus Regis Messiae, cum trabes
erunt ex cedris, quæ sunt in paradiſo volup-
tatis. Certe Christiani adiſcii trabes, unde
appensa victoriae insignia; fulca validissi-
ma, quæ in transverso posita utroque pa-
rietes continent, & quibus moles Ecclesiæ*

altior incumbit cum robore & fortitudine
maxima adversus hostiles impetus ingruen-
tes; Martyres præsertim sunt. Vide S. Nyſ-
senum Orat. 4. in Cantic. ubi egregie pro-
bat, trabibus cedrinis eas virtutes designari,
quæ tentationum insultus intra se non admit-
tunt, cum & solidæ sint, & minimè cedant,
duritiemque à virtutis fleti se non sinentem ipſis
in tentationibus retineant. Egregie pro Mar-
tyribus; quos videas quasi ferula pom-
patica, & glorioſa Deum portantes, & glo-
rificantes, tūm corde, ubi amor requiescit,
& triumphat; tūm corpore, in quo vulnera,
& sanguis, quasi amoris trôphæa, & victoriae
inſignia reſplendent. Unde illa Martyris Pau-
li vox ad Gala. 6. 17. *Ego enim ſigmata
Domini Iefu in corpore meo porto: tuas pla-
gas, & cicatrices ex verberibus propter Chri-
ſtum ſuceptas appellat ſigmata, vel ut Gra-
cè habetur, notas. Hieronymus legit, Cha-
racteres, ſeu inſignia paſſionis Chriſti. Quasi
in Martyrum vulneribus & fuso ſanguine re-
lucent Chriſti ipſius gloria, & amoris tro-
phæa. Non dixit baebo (ait Chryſof.) ſed
porto, tanquam aliquis de trophæis gloriās,
lignis regalibus.*

886 Secundò, fabricatum dicitur illud
ferculum de lignis Libani, id est, cedris (ut
feri communis Expositorum mens) quæ exi-
mitæ proceritatis, & soliditatis arbores, pa-
tulis explicatae ramis, non obnoxiae putre-
dini, & ſempiternâ comâ virentes; folia du-
ra habentes, acutos mucrones capillatos &
spinulos, medullasque rubentes: quibus ar-
boribus Libanus mons maximè abundat.
Unde de præcipuis Eccleſia Sanctis explicat
Justus Orgelitanus: Beda autem ita: Fer-
culum hoc fecit Dominus ſibi de lignis libani,
quia Eccleſiam de foribus animo, & conſtan-
tia animabus conſtruxit. Videntur Martyrum
dignitatem, fortitudinem, & conſtantiam
indigitaffe. De qua capio illa Canti. veſta
c. 8. 9. ubi Eccleſia variè ab hoſtibus agita-
ta, portis munitur cedrinis, id est, Martyrum
conſtantia, & fortitudine inconcuſſa: Soror
noſtra parva, & ubera non habet: quid facie-
mus ſorori noſtra in die quando alloquenda
eft? Quid hoc ſit dixi lib. 1. c. 9. Subiexitur
continenter: Si oſtium eſt, compingamus il-
lud tabulis cedrinis. Quod de Martyribus
explicant Rupertus, & Justus Orgelitanus,
quorum verba deditimus loco memorato.
Lucas Abbas in ſummiola ex Aponio ſuper
Cantic., conſonat præclare: Illi qui pro
Dei nomine parati ſunt ſanguinem fundere,
qui exemplo ſuo oſtium credulitatem prebent,
ingreſſui ad ſalutem comparantur. Eodem
etiam ſpectant illa Sponsæ verba Canti. 1.
16. *Tigna domorum noſtrarum cedrina. LXX.
vertunt: Trabes domorum noſtrarum, cedri.
Est Hebraice coroih, id est, robur, fortitudo,
victoria: ſicut cum quipſam roborat cor-
ſus, & non pavet, ne ſupereretur, aut vinca-
tur, uti obſeruat Pagninus. Ad Ecclesiæ*

*Christiane trabes roboris, & fortitudinis
eximiae verba transfert Cbaldaica versio,
ſic: Pulchrior eſt domus sanctuarii, quæ adi-
ficanda eſt in diebus Regis Meſſiae, cum trabes
erunt ex cedris, quæ ſunt in paradiſo volup-
tatis. Certe Christiani adiſcii trabes, unde
appensa victoriae insignia; fulca validiſſi-
ma, quæ in transverso poſita utroque pa-
rietes continent, & quibus moles Ecclesiæ*

*A. Epi-
phrem ap-*

S. Chrys.

Marty-

*Aureum
Chriſti re-
clinatorium
Martyres.*

Can. 4. 10.

*Asceſus
purpureus
ſanguine
Martyrum.*

Just. Or.

S. Beda.

*Scala ex
erucaſamen-
tis elaborata
ad calum.*

*Scala Iaco-
bi Mart-
res pectat.
S. Nyſſ.*

*Triumphator divinus
amor in
Martyribus.
Cap. 3. 10.*

media (quod eft nomen ſubſtantivum, &
ſignificat quod intra ferulum eft, ponitur
toſco. Unde Hebraei communiter efferunt,
medium ejus. LXX. intimum ejus, vel inter-
ior ipſius. S. Nyſſ. in medio ejus. Pro cha-
ritate eft ratupb à radice reſeph, quæ pru-
nam ſignificat, ſeu ignitum carbonem; nec
non calicum ignitum, carbunculum, rubi-
nos: pavimentum ſtratum lapidibus pretio-
fiſis. Inde vertit Pagninus. Medium ejus exu-
ſum, combuſum, ſuccenſum, ardens amore.
R. Salomon: Interius ejus ignitum carbone
dilectionis. Hispani veteres: Su medio abra-
ſado de amor. S. Nyſſenit; In medio ſtra-
tum eft ex lapidibus, dilectionem à filiabus
Jeruſalem. Theodore: Et medium ejus
lapidibus conſtratum; margaritis & lapidibus
preiſiſis, charitatem à filiabus Jeruſalem. Hi-
spanica traſlatio Cypriani, Lo de dentro ſola-
do de amor. Ut vides, interiora feruli, lo-
cū medius, & princeps, ardebat vel pru-
nis, vel gemmis tanquam carbonibus igni-
tis, è lapide ſectili, opere vario, & teſſelato
erant conſtrata, & per illiū emblematum va-
riegata. Quod Vulgatus exprefſit illis ver-
bis, media charitate conſtruit: reſpexit enim
ad principem ſenſum: ſenſus autem erat,
charitatem exprimi carbunculis, ſeu rubinis,
ſcintillantibus gemmis, & rubefcentibus la-
pillis inſtar prunarum.

892 Que translationum varietas mihi ſua-
det, in medio, ſeu principe loco illius pom-
patici currus videri emblema aliquod, ſeu *In curru*
symbolum amoris ex gemmis rubicundis, &
fulgurantibus, margaritis preiſiſis, ſeu unio-
nibus & ſplendenti, ac prædiuite alia ma-
teria aſſabre elaboratum. Veriſimile putat
Dei amicitiam, & familiaritatem ſunt eve-
sti. Unde Nyſſenit, Asceſus purpureum,
verit: ſcala de purpura conſans. Jacob exul
peregrinans, difficile iter, & aerumnis plenum
inſtituens, laborans, & defudans, dormiens
ſupra nudam humum, typum getſit SS.
Martyrum, ut egregie evincit Tertulli lib.
de fuga in perſecutione c. 1. & lib. 3. contra
Marcio. c. 24. quod nos fuſe inſra probabili-
mus. Scala illi ostenditur calum obrumpens,
& in illud inveſta, in cuius ſublimi apice
Deus proſpectatur innixus, Angelii vero per
ſcalam aſcendentes, & deſcendentes. Quid
hoc, queſo? Alibi efficio, per ſcalam deſig-
nari cruciamenta, aerumnas, & dolores mar-
tyrii; ſcala certè de purpura conſans fuſi
pro Chriſto cruiſis: Angelos autem eſte
Martyres ipſos, qui per ascenſum purpureum
ſcandunt ad eximiam cum Deo amicitiam, &
ſublimiſſam familiaritatem; & deſcendunt
per eosdem gradus ad Christum eo ſchemate
ſeu formâ acciſtum, quo mortalis, & paſſi-
bilis militavit in terra, ut ei intiuſus per
amorem adhærent. Christus enim, ut Deus
eſt, in ſuperiori ſcalæ ſummitate coruſus
oſtentabatur: ut autem homo eſt, & labo-
ravit in terra, in inferiori ejusdem ſcalæ parte
oſtentatur. Ad illum igitur quæ Deus, &
quæ homo eſt feruntur Martyres impetu amo-
ris potentifimo per purpuren martyrii af-
cenſum, & ſanguineos gradus.

891 Denique, his jam poſitis pro illius
curru opulentia & ornatu, reliquum eſt,
ut divinum amorem contempletur in Mar-
tyrum cordibus, & corporibus triumphan-
tem maſteſtate eximia, magnificientia lupe-
ma. Quod divinè ſuadent poſtrem illa ver-
ba: Media charitate conſtruit: quorum
ſenſus eſt, potiſſim illam feruli partem
median, & conſpicuam mirificâ fuſiſe arte
elaboratam, & exornatam opulerter preiſo-
ſo aliquo amoris emblemate. Hebraicè pro
Columba
amoris ſym-
boli.

obri-